

Муаллим қайдлари

БОЛАЛИГИМИЗ

ШАРОФАТХОННИНГ ўғли Аҳмаджон бу йили беш ёшга кирди. Жуда ҳам шўх, беҳад эрка: айтган нарсани қилибди, кўчада ўзидан кичикларга кун бермайди. Боғчага бормайди, ҳар кун эрталаб онасига эргашиб йиғлади, атрофда уни бер, бун қилиб бер деб тинч қўймайди, айтган нарсаси тез тайёр бўлавермаса, қўлоқни зирқиратиб қичқиради.

Шундай бола билан янги ота тоқат қилиб, тил топиб яшармикан? Шарофатхон шунинг ўғли эди: «Ўзимнинг янги турмуш қуриб яшаб кетишимга кўзим етади» дерди. Кейинги вақтларда у боласи тўғрисида ўйга чўмиб, тоқо унинг тарбияси учун онасини, бувиини, қайнона қайноласини койирди. Ваъдан «Ўзим-чи, ўзим қаерда эдим» деб ҳам қўярди.

Тўғри, билан уйку бермаган ўғиллардан кейин Шарофатхон шу ўғилдан кетишга, йиғитга розилик беришга аҳд қилди...

Нима қиламиз энди, бирга тарбиялаймиз-да, — деди Шарофатхон эрига, у билан турмуш қурганига икки ҳафтача бўлган.

— Ҳа, албатта. Лекин осон эмасга ўхшайди, — жавоб қилди эри Шокиржон пешонасини қашиб, — Мени ота қилиб олганига ҳали бир ой ҳам бўлган йў-у неча болани йиғитдан, нечани урмоқ қочди, оқибатда неча қўшнига ёмон қўйди.

Шокиржон қизишиброқ гапирди, бўлмаса, Шарофатхонга ўхшаб оғир, ҳар нарсаси тез ловуллаб кетар-вермайдиган одам эди.

Шарофатхон индамай ўрнида туриб қолди, қоп-қора кийимлари тағилан ёш шабнамлари юмалаб тушди. Шу пайт Аҳмад келиб, «дада» деб отасига ташлади. Унинг юз-қўллари кир, ҳаммаёни чанг эди. Шунга қарамай, ота боланинг «дада» деганидан суюниб, уни пешонасидан ўли, она кўз ёшларини арди.

— Бутун кимин урдиги? — сўради ота.

— Ҳеч кимин урганим йў, — тез жавоб қилди бола.

— Неге урмадинг? — Урмадим, тамом, — кўзларини катта очиб, кўзларини кери Аҳмад. Ота яна сўради:

— Рост билан урмадингми?

Бола мўлтиллаб, индамай қолди. Рост, у бутун ҳеч кимни урмаган эди. Аксинча, унинг ўзини уришган эди.

Зайниддин деган ювощ, хаёлчан бола боғчадан келиб, онаси ишдан, акаси ўқидан қайтгунча, ҳовлидаги болалар билан ўйнаб юрар эди. Аҳмад унинг кўлоғидан тортиб қочди, яна келиб, яна тортиб. Зайниддин бу гал чидабмай йиғлаб юборди. Шу заҳоти акаси келиб қолди-да нима бўлганлиги, укасини ким йиғлатганига дарров тушуниб, Аҳмадга ташланди. Аҳмад уни томон қочди, зинадан кўтарилаётганда, уни ушлаб олиб, юзига икки тандир — ўйлади у. — Ундай бўлса, нега йиғлади, ўтган сафар айб ўзидан ўтган эди-ку? Ноҳақ уришганга ўхшайди.

— Сиз ақалдан қўшининг ўғли тушунганга урибди, буриндан қон кетибди. Шокиржон ўзи мақтаган қўшинини дарров эслади.

— У киши ҳақиқатан ҳам яхши инсон. Ўғлини билмас эканман.

— Яхши одамнинг фарзанди бўлдики ўша...

Шарофатхон газаб билан «ўша»ни сўнгига оғиз жуфтлади-ю тикилиб турган эрини кўриб индамади.

— Сиз хафа бўлмагн, Аҳмаднинг ҳафачилиги аллақачон кетган, тўғрими, ўғлим. — Бола индамади, она қўлида ухломоқда эди.

— Ким бизнинг ўғлини урди деб у болани ахтариб юрмайлик. Буриндан қон оқганини кўриб, ўзини ўзи койиб юргандир ҳали у ҳам...

Болалигининг бир эсанг-а...

— Ҳой Аҳмад, Раҳмат, Саодат, Каромат, бас қилгилар энди! — айов даразасидан қичқирди она болаларига. — Дадларингизга ҳалақит бермасларми?!

— Болалар эмас, ойиси, сиз ўзингиз ҳалақит беряпсиз, — деди стол ёнида иш-лаб ўтирган ота бошини кўмарай оҳиста. — Мен уларни эшитмайман кўп вақт, биласиз-ку.

— Биламан, дадаси, меннинг овозим сизга ҳалақит беради...

Ота бироз ўйланиб жаҳоб қилди.

— Болаларнинг хусусиятини биласиз-ку. Сигир боласи — бузоқ ҳам сакраб йиғайди, от боласи — той ҳам чопиб йиғайди, эчки боласининг қандайлигини жоғда яхши биласиз. Э, дарвоқе, тизангиздаги мушук боласининг думи билан ўйнашсин қараган... Қўш, яна нима дейсиз. Нима, туғилиш биланқоқ болани катта қилиб қўйишимиз керакми?

У туғилиш биланқоқ болалардан маҳрум бўлишимиз? Бу ҳақда, кечирасиз, илгарий ҳам гаплаган эдик, онаси.

Орадан икки-уч кун ўтган, она эрига кино билан деди:

— Мама, дадаси, Аҳмаднинг тўғилиб қўлиниб, қўшининг даразасини синадири, Кароматнинг эчки бўлиб сакраб-сакраб кеча она тилидан уч баҳо олди...

Бир кун болаларнинг ўйини тўғрисида гап кетганда, ота «Ўйин болани тарбиялайди, йўлга солади» деган эди. Она ҳозир пайти келиб, шунинг эслатди:

— Ўйин болаларингизни тарбиялайти...

Ота қўлидаги рўкани қўйиб:

— Тарбиялайди, албатта тарбиялайди, ойиси, — деди қатъий...

Она унинг гапларини жуда яхши тушунар эди. Шунинг учунми, ҳар қалай, ўз гапидан ўнгавсизланди.

Усмонжон ОХУНЖОНОВ, Ўзбекистон халқ таълими аълочиси.

БАХТНИ ҳамма ҳар қил тушунади. Бахтлар пул, зеб-зийнатда деб, яна бошқалар ўйлаб юрган иши бит-сам ҳам ўзини бахтли ҳисоблайди. Зеро, бир умрга татийдиган бахт бу икки ёшнинг аҳли яшаш бўлса керак.

Шунинг айтиб ўтиш кераки, оила инсон тарбияси ва ўзаро муносабатлар билан боғлиқ мураккаб кечадиган жараёндир. Шу боис унинг тинчи, фароғати ва туқиллиги кўп жиҳатдан аёлларга боғлиқ эканлигини унутмаслик зарур.

БАХТ КАЛИТИ

Ривоят қилишларича, қадимда бир эр-хотин бўлиб, улар доимо жанжаллашиб турар экан. Бир кун нимадир бўлиб, хотини ўзини ойнага солибди. Қўзғуда сочлари тўзган, юзи буришган хунук бир аёл қараб турганини кўриб, йиғлаб юборди. Маслаҳат сўраб, дошмандининг олдинга борган экан, унинг аёлга раҳим келиб, бир неча дона кичик тошлардан берибди. «Булари эрингиз келгани ҳамон тилингиз тагига ташлаб олинг, ҳар қандай шайтон ҳам озгингизни очманг. Шунда эрингиз кунини мўъжиза рўй беради», — деди у. Хотин тошларни олиб уйига етиши билан уларни озига солибди. Жанжални бошламоқчи бўлиб турган эр хотинига ўшнгра кетибди. У эса индамай ўтираверибди. Шу залда кучлар ўтаверибди. Хотин бекор ўтирмай, уй тоғалабди, оғзаб пиширди, ўзига қарабди. Бунинг эри ҳайронмиш. Сўнг хотинимга айл қирибди, деб жанжални бас қилибди...

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

Туғилдим тутилдим

ОИЛАДА психологик тарбия жиддий масалалар сирасига кириди. Шу боис бу вазифа тарбиянинг ишнинг гоят муҳим қисми сифатида кун тартибига қўйилмоқда. Тошкент Давлат муаллимлар тайёрлаш институтида уюштирилган республика илмий-амалий анжумани ҳам худди шу мавзуга бағишлангани бежиз эмас.

«Ўзбек оиласининг этнопсихологик муаммолари» деган масала ушбу анжуманда атрофлича кўриб чиқилди. Унда республикамизнинг барча вилоятларидан келган ва Тошкент шаҳридаги руҳшунос олимлар қатнашиб, кун тартибига қўйилган долзарб муаммолар хусусида мазмунли маъруза ва ахборотлар билан чиқилди.

Анжуманга Қозғонистон, Туркменистон, Қирғизистон, Тожикистон республикаларидан ҳам кўзга қириган мутахассис олимлар таклиф қилинди. Улар ўз сўзларида оилада психологик тарбияни йўлга қўйишнинг илмий-назарий асослари тўғрисида тўхталиб, ҳал этилиши лозим бўлган масалалар хусусида фикр юритдилар.

1994 — Оила йили

МИЛЛИЙ АНЪАНАЛАР РУҲИДА

Анжуманнинг ялпи мажлисида замонавий ўзбек оиласи, унинг психологик ўзига хослиги ва муаммолари кўриб чиқилди. Тошкент Давлат муаллимлар тайёрлаш институти кафедра мудири, профессор М. Давлетшин ҳам, А. Авлоний номидида халқ таълими ходимлари мажлисини очириш республика марказий институти ректори, психология фанлари доктори Ф. Шоуаров ҳам ўз маърузаларида ушбу муаммонинг маърифий-тарбиявий томонларини ёритиб, ўзбек оиласининг ўзига хос жиҳатлари ва қарор топган кўп асрлик ижобий анъаналарига кенг тўхтадилар. Айни вақтда оилаларда юз бераётган турли қийинчиликлар, қўйди-чиқилар ва шу каби камчиликларнинг олдини олиш, бартараф қилиш масалалари ҳам эътибордан четда қолмади.

Маърузалардан шу нарса маълум бўлдики, республикамизда қўйди-чиқди ҳоллари ҳамдустлик давлатларидаги оилаларга қараганда 2,5 баробар кам экан. Руҳшунос олимларнинг кузатишларига кўра эр-хотин ўртасида оилавий қадриятнинг тушунишда улар орасида туф фарқлар борлиги этнография-психология маданиятининг зарур савияда эмаслиги, бир-бирига ҳурматсизлик билан муносабатда бўлиш, юзага келаётган турли қийинчилик ва қарама-қаршиликларни бартараф этиш уқуви йўқлиги асосий сабаб бўлмоқда.

Ўзбек оиласининг ўзига хослик томонлари ҳам маърузаларда кўрсатиб ўтилди. Бундай хосликлардан бири ўзбек оиласининг кўп фарзандли бўлишидир. Бундай оилаларда туғилган бола ёшлик чоғидан катталар таъсирига берилади. Ўз-ўзига хизмат қўлатиш одат тусига кириб боради. Меҳнатсеварлик улар руҳига сингади. Улар худбинликдан йироқда бўладилар. Катталарга ҳурмат, кичикларга шафқатда бўлиш қўлимаси шаклланади. Жамоатчилик ишларида фаоллик кучаяди. Уй-рўзғорга қайишадиган бўлиб тарбияланадилар. Шу та-

Ақбар АЛИЕВ, педагогика фанлари номзода.

риқа мустақил оила қуришга, уни иқтисодий таъминлашга замин ҳозирлаб борилади. Миллий қадриятлар, ўзаро ҳурмат-эъзат қарор топиб, аҳли оиланинг кўп ижобий томонлари ривожланади. Ота-боболаримизнинг энг яхши анъаналари, улуғлири оила ҳаётига сингади.

Кўриниб турибдики, оилалар ахлоқий устулинка эришиш муҳимдир. Бу ҳол оилавий психологик шароитга ўзининг ижобий таъсирини кўрсатади. Оила иқтисодий таъминлаш, ёшларни турмуш қуришга этика-психологик нуқтан назардан тайёрлаш, турли нохуш келишмовчиликларни вазминлик билан бартараф қилиш ҳоллари ана шу жараёнда намоён бўлади.

Анжуманда ўзбек халқининг этнопсихологик ва болалар тарбияси масаласи ҳам кўриб чиқилди. Тошкент давлат университети кафедра мудири, профессор Э. Ғоиевнинг бу мавзуда олиб борган тадқиқоти асосида тайёрлаган маърузаси кўпчилик эътиборини ўзига тортди. Олим кишилар феъл-атворида миллий жиҳатлар, ўз-ўзини тўла англаш, ўзбек халқининг бола тарбиясида ортирган кўп асрлик тажрибаси ва яна қатор афзалликлар тўғрисида атрофлича сўз юритди. Бугунги Мустақил Ўзбекистонда авлоддан-авлодга ўтиб келаётган энг яхши миллий қадриятлар, урф-одатларни янада ривожлантириш борасида қилиниши зарур бўлган ваазифалар, олдимизда турган долзарб муаммолар юзасидан билдирилган, фикрлар ҳам маъруза мазмунини бойитди.

Руҳшунослик фанлари доктори, профессор Б. Қодиров «Оила ва қўбиллатил болалар: муаммо ва ечимлар» деган мавзуда қизиқарли маъруза билан чиқди. Таниқли олим Ўзбекистонда биринчилардан бўлиб истеъдодли ёшларни тавлаш, улар иқтидорини ривожлантириш бўйича жиддий тажриба-намуна ишларига бағишлаган тадқиқотни амалга оширди. У Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими ҳамда Олий ва ўрта махсус таълим вазирликлари буюртмаси бўйича истеъдодли ёшлар билан ишлаш йўриқномаларини тайёрлаб берди. Маърузачи истеъдодли болалар камолотида оиланинг туғган ўрни ҳақида қимматли тасвирларни илгари сурди.

Мақтабча тарбия ёшларига болалар саломатлигини таъминлаш ва бунда гигиеник тарбиянинг туғган ўрни масаласи ҳам оилалар психологик тарбия билан узвий боғлиқдир. Тошкент Давлат муаллимлар тайёрлаш институтида бу муаммо устида йирик тадқиқотлар амалга оширилмоқда. Педагогика фанлари доктори Д. Шарипова ва шу олий ўқув юрти ўқитувчиси С. Мухаммадиева кичик ёшдаги болалар гигиеник тарбиясининг этнопсихологик хусусиятларига бағишланган мазмунли маърузалари билан қатнашдилар.

Шунингдек, анжуманда оила ва никоҳ муносабатларини ривожлантиришда ўзаро маданий алоқаларнинг туғган ўрни, оилалар низола ва уларни бартараф этиш муаммолари каби ўнга яқин маъруза ҳам тингиланди. «Ёшларни турмушга тайёрлашнинг психологик хусусиятлари», «Оила ва никоҳга психологик хизматнинг илмий-услубий масалалари» ва бошқа масалалар бўйича ҳам қизиқарли чиқишлар бўлди. Ўқитувчи ва ўқувчи ўртасидаги муносабатларнинг қарор топишида миллий ўзига хослик, бола шахсини ривожлантиришда ўзбек халқи миллий анъаналаридан фойдаланиш каби мавзударни ёритишда Р. Гайнуллонов, А. Бекназаров, А. Жаборов сингари олимлар тайёрлаган маърузалар муҳим аҳамият касб этди.

Анжуманда «Одобнома» дарслари орқали ёшларни оила қуришга тайёрлаш, бу борада ўқув қўлланмаларини яратиш масаласи ҳам кўтарилди. Республикада оила ва никоҳ масалалари бўйича психологик хизматни йўлга қўйиш мақсадида мувофиқ деб топилди. Халқаро оила йили муносабати билан оилавий масалалар билан шуғулланувчи республика марказини тузиш ҳам таклиф қилинди.

Ақбар АЛИЕВ, педагогика фанлари номзода.

Ақбар АЛИЕВ, педагогика фанлари номзода.

Ақбар АЛИЕВ, педагогика фанлари номзода.

Ақбар АЛИЕВ, педагогика фанлари номзода.

Ақбар АЛИЕВ, педагогика фанлари номзода.

Ақбар АЛИЕВ, педагогика фанлари номзода.

Ақбар АЛИЕВ, педагогика фанлари номзода.

Ақбар АЛИЕВ, педагогика фанлари номзода.

Ақбар АЛИЕВ, педагогика фанлари номзода.

Ақбар АЛИЕВ, педагогика фанлари номзода.

Ақбар АЛИЕВ, педагогика фанлари номзода.

Ақбар АЛИЕВ, педагогика фанлари номзода.

Ақбар АЛИЕВ, педагогика фанлари номзода.

Ақбар АЛИЕВ, педагогика фанлари номзода.

Ақбар АЛИЕВ, педагогика фанлари номзода.

Маданият хабарлари

ФАХРИЙЛАР ДАСТУРИ

ЧИЛОНЗОР туманидаги Қўзи оқналар маданият саройи қошида фаолият кўрсатаётган уруш ва меҳнат фажриятларидан иборат жамоа ранг-баранг дастурлар билан муҳлислар олдига сазовор бўлмоқда. Яқинда Мирзо Улуғбек номи маданият ва истироҳат боғида «Қўнғирқоқлар бир хил жаранглайди» деб номланган катта концерт намойиш этилди. «Навқирон назар» Дон бўйлаб сайрда», «Халфа шон-шарафлар», «Наманганнинг олмаси», «Бяга бақат галаба керак» деб номланган ўзбек қўшиқлари давомли қарсақлар билан кутиб олинди.

МУСИҚАЛИ ТОПИШМОҚ

«ҚИЗИЛ ТОНГ» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси маданият саройидаги «Илҳом» вокал-чолгу дастаси «Ёшлар даврасида» деб номланган янги шоу-томоша тайёрлади. Дастанинг бадий раҳбари Акмалжон Нигматов саҳнаси асосидаги мазкур оқшомда ёшлар, муҳаббат, баҳор ҳақидаги куй ва қўшиқлар ижро этилди. Шунингдек, муслик топишмоқлар, адабий ўйинлар ҳам ўйнади.

ЁШЛАР РАҚСГА ТУШИДИ

ШАҲРИМИЗДАГИ Абдулла Авлоний номи маданият уйида фаолият кўрсатаётган «Ўқим» вокал-чолгу дастаси ўз муҳлисларини «Аниқ дамлар» деб номланган янги концерт томошаси билан хушнуд этди. Ўзбек, тожик, араб, ҳинд қўшиқлари ва яллардан тузилган дастур катта қизиқиб билан кутиб олинди. Томошани дастурининг бадий раҳбари Шаҳобиддин Халилов саҳналаштирган. Санъаткорлардан Бахтиёр Абдурахмонов, Қодир Жаҳаров, Нуриддин Тошметов, Шухрат Содиков, Рамзиддин Халиловлар ижросидаги қувноқ қўшиқларга ёшлар давра кўриб, рақсга тушдилар.

САЛОҲИДИН СИРОЖИДИНОВ.

Қўш тантана

ЮНУСОВД туманидаги Абдулқосим Фирдавсий маҳалласи шаҳримизнинг энг фазли гушларидан ҳисобланади. Миллий уسلубда қўрилган шинамгина чойхона, кеңг айвон, унинг атрофига экилган анвойи гуллар мевали дарахтлар маҳаллага ташир булроғи кишининг эътиборини дарров ўзига тортади. Бироқ энг муҳими, бу ерда ишоналанидан турли байрам тантаналарида доимо бирор-бир ўзига хослик албатта бўлади.

Тушликка яқин ёчимли таралган қарнай-сурнай сазолари меҳмонларни маҳалла марказига қорлади. Шу ўрнида ЮНЕСКО халқаро ташиқилоти томонидан 1989 — 1994 йиллар расмий равишда буюқ адиб А. Фирдавсийнинг тенгсиз «Шохнома»сининг 1000 йиллиги деб эълон қилинганлигини қувонч билан татқиқлаб ўтиш жоиз. Шу муносабат билан Фирдавсий маҳалласида Турон ва Эрон халқларининг қўна тарихи акс этган «Шохнома» асари билан таъиниининг 1000 йиллиги ҳамда Наврўз олам тантаналари ўзаро уйғулашиб кетди.

Лаззатли баҳор таомлари билан безатилган тўн дас-турхон атрофидан узоқ-яқиндан келган меҳмонлар ва маҳалла аҳли ўрни олчак, Абдулқосим Фирдавсий номидаги халқаро мунофот ишондорни, профессор Шомслом Шомухамедов сўзга чиқди. У Фирдавсий шахсини тарихи, ундаги ҳақимия ўзинишга оид муҳим матуллоплар ҳақида батафсил тўхталиб ўтди. Филология фанлари доктори, профессор Ҳамиджон Ҳомидов эса асосан «Шохнома»га сурат ва миннаторлар чинган ўзбек мусаввирлари ҳақида сўзлаб, бундан буюн Нисомий номидаги муаллимлар тайёрлаш институти маҳалладаги барча тадбирларда қатнашганини билдирди.

Кеча дамоида Ўзбекистон телерадиокомпанисини қопидаги мақомчилар дастасининг хонандаси Махмуджон Тожибоев ва А. Қодирин номидаги маданият уйи қошидаги «Настиран» халқ дастаси хонандаси Анваржон Шовқиевлар ижросида мумтоз ва замонавий қўшиқлар ижроаб, йиғилганлар қўлига ҳузув бахш этди.

Дамир ИСЛОМОВ.

* Ҳикмат—бир ҳовуч олтин

ОДАМ ОДАМГА ВЎЛСА ГАР ҚУЁШ

- Оқмағай ҳаргиз оламда кўз ёш, Одам одамга бўлса гар қуёш.
- Дўстига ҳақиқий йўлдош бўлмоқ — Вафо осмонда сербардош бўлмоқ.
- Ким қилмаса виждонини ақинга меҳор,
- Ул киши бўлур охир бир пулга ароқ.
- Кимки порага илҳос қилибдир, Ўзини ўзи ифлос қилибдир.
- Симобдек ётма сақлаб жонингни, Сув каби оқиб, яшнат заминни.

Ваҳриддин ТУРҒУНОВ.

Фозилжон Исмоилов — Нисомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институти фалсафа кафедраси доцент, ахлоқ-одоб, инсонийлик мавзусида кўпгина китоблар, жумладан «Нисомийлик билан», «Нисом камолоти» деган рисоалар муаллифи. Бу рисоаларини устози, академик Эркин Юсупов билан биргаликда баган. Қўйида унинг ахлоқ-одобнинг бугунги кундаги ўрни хусусида билдирган мулоҳазалари билан танишамиз.

— Бугунги кунда, халқимиз одоб қондаларига нисбатан ҳай даражада маънавий аҳтиёж сезилаяпти?

— Тўғри, кейинги йиллардан одоб ҳақида кўп гапириладиган бўлиб қолди, радио ва телевидениеларда суҳбатлар ўтказилапти, кўплаб китоблар нашр этилапти, мақолалар босилиб чиқарилапти.

Маълумки, одамгарчилик ва оқибат йўқолмаган жойда муваффақият бўлади, эртанги кунга ишонч туғилади. Кўлгу бўлган жойда ҳам чекинганмиди, яхши ҳулқ-атвор, чиройли хатти-ҳаракат ҳам киши дилини равшан, руҳини тетик қилади ва унга маънавий қувват бағишлайди.

— Қилларда оқибат ва одам...

ОҚ ЙЎЛ, «ТОШКЕНТ ТУРНИРИ»

11 апрель куни соат 18 да «Пахтакор» Марказий ўйингоҳида Халқаро «Тошкент турнири»нинг тайтанили очилиш маросими бўлиб ўтди.

СЕНИ СЕВАМИЗ, ФУТБОЛ

Очилиш республикамаизининг энг муҳташам, энг улкан ўйингоҳида анчадан буён бўйналган кўп томошабин қадим рақибда қилмайдиган. Улар орасида ҳаётини футболга бағишлаган мактабга бораётган болакайларга борлигини кўриб ўзбек футболининг кўп сонли мухлислари сафи ҳеч қачон сийрақлашмаслигига, аксинча ёш авлод ҳисобига янада ўсиб бораверишига имон келтирдик.

ФИФА ва ОФК панохида Марказий Осиё минтақаси жамоалари иштирокида ўтказилган «Тошкент турнири» очилиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазир, Республика футбол федерацияси президенти Абдулқошим Муталов сўзга чиқиб барча спортчилар, мухлисларни катта футбол байрами бошлангани билан таъриқлади.

Осиё футбол конфедерацияси Бош котиби ўринбосари, ФИФА ижроия қўмитаси аъзоси Иорж Селванан Жозеф эса ушбу турнир Марказий Осиё давлатлари футбол тарихида янги босқич бошланганидан дараж беришни таъкидлади ва Халқаро турнирни очиб деб эълон қилди.

ДАСТЛАБИ
УЧАШУВЛАР

Турнир бошланишидан олдин ўтказилган матбуот

конференцияларидан бирида Ўзбекистон миллий терма жамоаси бош мураббийси Рустам Акрамов энг юқулай рақиблардан бири сифатида туркманистонликларни тилга олган. Дастлабки учрашув ҳам айна шу жамоа билан бўлиб ўтди. Лекин ўйин давомида хавотир олинга ҳолат йўқлиги, йигитларимизнинг маҳорат бобида рақибларидан анча устун туришлари маълум бўлиб қолди. Биринчи бўлимининг 43-дақиқасида Шухрат Мақсудов ҳисобни очди. Танаффустан сўнг эса онда-сонда бўлсада ҳужум уюштириб турган туркман футболчилари батамом ҳимояга ўтиб олдилар. Майдон эгалари 4:0 ҳисобида галабага эришдилар.

Виз ўйиндан сўнг ҳар иккала терма жамоа мураббийлари билан суҳбатлашди.

© Рустам Акрамов, Ўзбекистон

хистон миллий терма жамоаси бош мураббийси:

— Очиги йигитларимизнинг бунчалар ёрқин ўйин кўрсатишини кутмагандим. Албатта ҳали энг асосий ўйин олдида.

— Байрамога Турдиев, Туркманистон миллий терма жамоаси бош мураббийси:

— Бугунги маълумияти-мизнинг сабабини асосий ўйинчиларимизнинг жароҳат олганлиги билан изоҳлаш мумкин бўларди. Лекин шуни эътироф этиш жоизки, ўзбек футболчи ҳар жиҳатдан бизникидан юқори. Бунга бугун яна бир нарра амин бўлдим.

МХСК ўйингоҳида ўтказилган Қозоғистон — Тожикистон терма жамоалари учрашуви 1:0 ҳисобида қозоғистонлик футболчилар фойдасига ҳал бўлди.

Шухрат ЗОКИРОВ.

СУРАТДА: Халқаро «Тошкент турнири»дан лаҳза. Виктор Багаев олган сурат.

ТИЖОРAT ЖАБАРАЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

ХАРИДОРЛАР ДИҚҚАТИГА!

РЕСПУБЛИКА ҚЎШМА ҲИССАДОРЛИК

«ДИЁР»

САВДО УЙИ

ЭРКИН МУОМАЛАДАГИ ВАЛЮТАГА

МЕВЕЛЬ СОТАДИГАН

ЯНГИ ДҲКОН ОЧДИ

ХАРИДОРЛАРГА ВОП АССОРТИМЕНТДА ИТАЛИЯ, АҚШ, ГЕРМАНИЯ, МИСР, АВСТРИЯДА ИШЛАБ ЧИҚАРИЛГАН ҚЎНИДАГИ МЕВЕЛЛАР ТАВСИЯ ҚИЛИНАДИ:

Ўхлаш хонаси мебеллари — 15 ХИЛ;
ошхона мебеллари — 5 ХИЛ;
меҳмонхона мебеллари — 5 ХИЛ;
юмшоқ мебел — 5 ХИЛ;
идора мебеллари — 2 ХИЛ;
сервантлар, телевизор қўйиш учун тумбочкалар, қоридор учун мебеллар ва бошқалар.

ҲАҚ ТЎЛАШ ШАРТИ — СИЗГА МАЪҚУЛИ!

СИЗГА ХИЗМАТ КЎРСАТИШДАН МАМНУНМИЗ!
Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Ўзбекистон шоққўчаси, 45-уй.

Телефонлар: 45-77-43, 45-79-60.

Тошкент шаҳар, Акмал Икромов туманидаги

306-КЎП ИЖАЛАШЛИ ЛИЦЕИ

1994—1995 ўқув йили учун

ЎҚУВЧИЛАР ТАНЛОВИНИ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

306-лицей ёшларни техника, иқтисодиёт, биология-кимё-экология йўналишларида танлаган ихтисосликлар бўйича олий ўқув юртиларига киришга тайёрлаш мақсадида ҳужум ва мукамал таълим беради.

Лицейнинг барча бўлимлари бўйича ўқувчилар (8 синфлар учун) танловни шу йил 24 апрель куни бўлиб ўтди.

Танловда техник йўналишдаги синфлар учун — физика, математика; иқтисодий йўналишдаги синфларга кирувчилар учун — она тили, чет тили, математика; Биология-кимё-экология йўналишдаги синфлар учун — она тили, биология, чет тили предметларидан махсус тестлар ёрдамида тест-сinov ўтказилади.

Лицейга кирувчилар учун қўйиладиган ҳужжатлар зарур: лицей директори номига ариза, 7-синф табелидан кўчирма, туғилганлиги ҳақидаги гувоҳномадан кўчирма, соғлиги тўғрисида тиббий маълумотнома, 5х6 см. ҳажмдаги расм.

ЛИЦЕИДА ЎҚИШ ЎЗБЕК ТИЛИДА ОЛИВ БОРИЛАДИ.

Лицейнинг манзилгоҳимиз: Тошкент шаҳри, Акмал Икромов тумани, «Ал Хоразмий» шоққўчаси, 31-мавзе (87, 89, 94, 13-автотўқулар; 11, 23-троллейбусларнинг охири «Ал Хоразмий» бекати). Телефон: 72-55-96.

МАРКАЗИЙ ҲАРБИЙ СПОРТ КЛУБИ

Марказий Осиё Давлатлари терма жамоаларининг «ТОШКЕНТ ТУРНИРИ»

15 апрель соат 16.00 да

ТОЖИКИСТОН — ҚИРГЎЗИСТОН

терма жамоалари ўртасида

ФУТБОЛ

Чипталар сотилмоқда.

ХУСУСИЯ ЭЪЛОНЛАР

Буюртмага шим тиклан. Тел: 54-63-52.

DAEWOO

"Иверсон"
дўконларида

телевизорлар, видео- ва аудиоманитофонлар, плейерлар, автомагнитофонлар, совутичлар, микротўқилки печлар, қончотпишлар, дэзмонлар ва бошқа буюмлар.

DAEWOO
корпорацияси

ЭНГ ЯНГИ МОДЕЛЛАР —

АЪЛО СИФАТ ДЕМАҚДИРИ

ТОШКЕНТ ШАХРИДАГИ

ЭНГ АРЗОН НАХЛАРИ

Ўзингиз ишонч ҳосил қиласиз!

БАРЧА МОЛЛАР УЧУН КАФОЛАТ

МУҲЛАТИ — 1 ЙИЛ

ТОШКЕНТ ШАХРИДАГИ ДҲКОНЛАРИНИНГ

МАНЗИЛГОҲЛАРИ:

— Абдулла Тўқай қўчаси

(Марказ-1, 31-уй), телефон 33-35-61;

— А. Топстой қўчаси (Олой бозори),

телефон 32-11-19;

— "М. Горький" метро бекатидаги

саудо расталари, телефон 68-87-39;

— Чилонзор даҳаси, 1-мавзе, 65-уй;

— Абдуллоев қўчаси, 97-уй

(Високосовольный даҳаси);

— Комсомол 40 йиллиги қўчаси,

26-уй "Дружба" кинотеатри;

— Шукр Бурхонов қўчаси, "Наврўз"

(Дехқон бозори).

қиммати анча тушиб етмади. Шунинг билан 1953 йили Нобель мукофоти-и жағфармаси молиявий компания сифатида фаолият кўрсатишга рухсат олади. Айни кунларда унинг ҳисобида Швеция ва қатор хориний давлатлардаги йирик концернларнинг 40 фондан ортиқроқ акциялари бор. Жағфарма маблағлари миқдори эса 320 миллион доллар ёни 1.9 миллиард крон атрофида. (1990 йиллар бошларидаги маълумотга кўра).

Нобель мукофотининг жағфармасининг асосий вазифаси қондирилган меросга эгаллик қилиш, маъмурий-молиявий фаолият билан шуғулланишдан иборат. Унинг кенгашига кирувчи икки йирик бизнесмен эса жағфарманинг асосий таянч устулларидир.

Нобель мукофотининг пул миқдори ҳам ана шу кенгаш ҳал этади. 70-йилларда у 500—600 минг кронни ташкил этган бўлса, ҳозирда уч-тўрт миллион кронга етиб қолган. Шунинг ҳам алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки, Нобель жағфармаси — ҳусусий, мушаккил ташкилот бўлсада, унинг раиси ҳужумат томонидан тайинланади. Шунингдек, жағфарма мукофот соҳибларини аниқлаш жараёнига ҳам аралашмайди. Бу ҳақда Нобель ўз васыятномасида шундай деб ёзган эди:

«Физика ва кимё соҳасидаги мукофотлар Швеция Фанлар академияси, физиология ва тиббиёт соҳасидаги мукофотлар Стокгольмдаги Каролин институт, адабиёт соҳаси бўйича Стокгольм академияси томонидан берилади. Тинчлиқни сақлаш йўлида алоҳида хизмат кўрсатган шахсларга бериладиган мукофот соҳибини Норвегия спортинги томонидан сайланган беш кишилик комиссия аниқлайди».

Савол туғилади: нима учун Нобель айна шу фанларга асосий эътиборини қаратган? Биринчидан, физика, кимё, физиология, тиббиёт фанлари унинг фаолияти ва қизиқишларига жуда яқин бўлган. Иккинчидан, Альфред Нобель адабиётини инсонларни маънавий бой эттишга хизмат қилувчи қудратли куч деб ҳисоблаган, унинг ўзи жаҳон адабиёти даҳоларининг асарларини француз, немис, рус, инглиз тилларида ўқиб баҳра олган, қолаверса, турли тилларда наърий, наърий асарлар ижод этган.

Тинчликни сақлаш йўлида алоҳида хизматлари учун бериладиган мукофот ҳам бенин таъсис этилмаган. Нобель ўз фалсафаси ва ахлоқий дунёқараши натижасида урушнинг ҳар қандай қурбониларига қарши эди. Урушга у енгилар орасидан энг даҳшатлисини, деб таъриф берган. Унинг барча давлатлар ҳукуматлари, таъбибу таъинида дучор бўлаётган давлатга жамоа бўлиб ёрдамга келиш маъмулиятини юклайдиган шартномага имзо чекишлари лозимлиги тўғрисидаги фикрлари кейинчалик Ўзбекистон Миллатлар Ташкилоти ҳужжатларида ўз аксини топди.

1988 йили эса Швейцария Давлат банки иқтисодиёт соҳаси бўйича ҳам алоҳида мукофот таъсис этди. Уни расмий равишда Альфред Нобель хотираси номли мукофот деб атади.

Дастлабки Нобель мукофотлари асримида бошларида, аниқроқ, 1901 йили берилган. Утган давр мобайнида сайёрамизнинг 600 дан ортиқ фан, адабиёт, сийсат бобидаги арбоблари шундай бахтга мушарраф бўлдилар. Улар орасида Альберт Эйнштейн, Нильс Бор ва билим олимлари, Иван Павлов, Илья Мечниковдек тиббиёт ходимлари, Рабиндранат Тагор, Вернадский, Ролан Роллан, Анатолий Франс, Эрнест Хемингуэй ва билим олимлари, Теодор Рузвельт, Уинстон Черчилл, Жорж Маршаллдек сийсат арбоблари бор.

Мукофотлар эса ҳар йилнинг 10 декабрида, яъни Альфред Нобелининг вафот этган кунини аниқлашга кўра Осло ва Стокгольмда ўтказилган таъинида маъмурлар чоғида топширилади. Ажаб эмас, айни йиллар атрофида юртимизнинг энг муносиб фарзандларига ҳам ана шундай нуфузли мукофотлар топшириш маросимларини кўриш бахтига мушарраф бўлсак. Ажаб эмас...

Шухрат АРМОН тайёрлади.

Бош муҳаррир
Эркин ЭРНАЗАРОВ.

ХАЛҚАРО
АНЖУМАН
ИШ БОШЛАДИ

12 апрель куни Тошкентда «Ижтимоий йўналишлар» бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида иш билан машғуллик ва ҳусусий сектор корхоналарини ривожлантириш мавзусида халқаро анжуман бошланди. Унда жаҳон банки, Европа қайта тиклаш ва тараққиёт банки, Европа ҳамжамияти ва бошқа бир қанча халқаро ташкилотларнинг вакиллари ҳамда Марказий Осиё давлатларидан келган мутахассислар иштирок этмоқда.

11 март кунин 75 йиллигини йиғиладиган Халқаро Меҳнат Ташкилоти (ХМТ) навбатдаги анжумани ўтказиш учун Ўзбекистонни танлагани бекиш эса, Республиканинг бозор муносабатларига ўтишда босқичма-босқич амалга ошираётган ислохотлари, юртимиздаги иқтисодий-сийсий барқарорлик, тадбирдорлик ва ҳусусий мулкни ривожлантириш борасида амалга ошириладиган ишлари халқаро ташкилотлар ҳамда жаҳон жамоатчилигининг эътиборини тортмоқда. Меҳнаткашлар ҳуқуқи, турмуш шароити яхшилаш, иш билан машғуллик имкониятларини қидириш ва тадбирдорликни ривожлантиришда тараққиёт этган мамлакатлар таърибасидан фойдаланиш, минтақадаги мавжуд шароитни таҳлил қилиш каби масалалар йиғилиш иштирокчиларининг диққат марказида бўлади.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Бахтиёр Ҳамидов ҳамда Ўзбекистон Миллатлар Ташкилотининг мамлакатимиздаги доимий вакили Холди Малик анжуманининг очилишида иштирок этиш ва нутқ сўзлади.

(УзА).

* Тиббиёт
оламида

НИКОТИН ВА СУЯК

Қўл ёни оёқ аъзолари синган кашандаларда суюқларнинг битишини чечмоқчи-ларга нисбатан секинроқ ва оғирроқ кечини ҳам аниқлади. Англиянинг «Нью саентистс» илмий журнали саҳифаларидаги ортопедларнинг фикрича, тамаки тутунидagi никотин ва углерод оксиди суюқнинг регенерация, яъни битиш жараёнини секинлатар экан.

Никотин қон юрғувчи томирларни тарайтиради, натижада синган суюқ атрофида қон етishмаслиги кузатилади. Уш навбатдаги углерод оксиди таънага келтирилган калорий миқдорини чегаралаб қўйди. Зеро, калорий таъинидаги тўқималарнинг тикланиш жараёнини секинлатади.

Мурод РАҲИМОВ.

1896 йили бир таниқли олим ва сановатчи шахс вафот этган муҳри бузилган васыятномаси нафақат қариндош-уруғлари (ўзининг онласи йўқ эди), балки дунёнинг кўплаб мамлакатларида катта шов-шувга, айримларнинг кескин норозилигига сабаб бўлди. Марҳумга бирон бир тегишли жойим бор деб ҳисоблаган одамлар, ташкилотларнинг ҳар бири унинг Германия, Франция, Англия, Италия, Швейцариядаги ҳусусий лабораториялари, беш қитъага соҳиб кетган 90 дан ортиқ компаниялари «меросхўрлар» ўртасида тақсимланиши ва албатта ўзига ҳам нимадир қолдишдан умидвор эди. Лекин у вафотидан бир йил муқаддам тайёрлатиб қўйган васыятномасида, барча қўчмас мулкни сотиб махсус жағфарма ташкил этиш, қимматбаҳо қозғовлар харид қилиб улардан келадиган фойдани ўтган йил мобайнида инсоният тараққиётига уткан ҳисса қўшган шахсларга тақсимланишини талаб қилган. Ўзининг 33 миллион швед крони ёни 9.2 миллион АҚШ доллари миқдоридagi бойлигини ана шундай хайрли ишга сарфлашини истаган инсоннинг исми Альфред Бернхард Нобель (1833—1896) эди.

* Оқшом суҳбатлари
НОБЕЛЬ ВА
УНИНГ
МУКОФОТЛАРИ

Альфред Швейцарияда жуда машҳур ва қадимий сановатчи Рюдбеклар наслига мансуб эди. Улар мамлакат жанубидаги «Нёбеле» шаҳарчасида яшаганди. 1882 йили Альфред бобоналонларидан бири университетга ўқишга кириш арафасида ана шу шаҳарча номига бироз лотинча қўришни бериб фамилиясини — Нобелус дея ўзгартирди, бора-бора эса бу ибора Нобель шаклини олди.

Альфреднинг отаси йирик тадбиркорлардан эди. Лекин кўп ўтмай унинг корхонаси инқирозга юз тутди. Ва Нобель оиласи бахт нозиб 1842 йили Россияга кўчиб ўтди. Оила сардори тез орада истеъдодли кимёгар ва сановатчи сифатида танилди, у ихтиро қилган портловчи моддалар рус армияси томонидан катта муваффақият билан уруш шароитида қўллаб келинди. Ёш Альфред ҳам ота изидан бориб кимёгарлик касбини танлади. 1864 йили «Нобель бомбаси»ни яратди. Унга ўша даврларда «Аср ихтироси» дея сийфат беришганди. Сўнгра тутунсиз порох, динамитни дунёга келтирди. Шунинг муҳими, Альфред булардан шахта, йўллар, ер ости йўллари қуришидаги фойдаланишларини истарди. Бундан ташқари у сунъий материаллар ишлаб чиқариш, алоқа системаси соҳаларида ҳам унумли фаолият кўрсатди ва жами 355 та ихтиросини рўйхатдан ўтказди. Юқорида айтганимиздек, Альфред Нобелининг йиғирмадан ортиқ давлатда ўз лабораториялари, корхоналари бор эди. Унинг бундай муваффақиятларининг эса иқдоркор шахсининг ўзида икки муҳим ҳусусият — ихтирочи ва ишбилармонлигини жамлаб олгани билан изоҳлайди. Россиядан сўнг Альфред Нобель Швейцария, сўнгра Францияда истиқомат қилди. Парижда яшаган чоғларида у Софи Хесс исмли гул сотувчи қизни севиб қолди. Айтишларига, бу том маънодаги муҳаббат эди. Лекин тенг-тенги билан деталаридек, Альфреднинг қизни ўз доирасига олиб кириш, бунинг учун аввало унинг турмуш-турмушида ўзгартиш ясаш йўлидаги уринишларидан натижа чиқарилади. У янги муҳаббатига боғлиқ қўлиб умр бўйи ёлғиз яшаб ўтди.

Дарҳақиқат, васыитга кўра Нобелининг бор маблағи тамакига қимматбаҳо қозғовлар сотиб олишга сарфланди, лекин пул қадрланишини оқибатида уларнинг

МУАССИС:
ТОШКЕНТ
ШАҲАР
ҲОКИМЛИГИ

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қомитасидан рўйхатга олинган. Рўйхат сон — 10.

Тошкент оқшоми

ТЕЛЕФОНЛАР:
хатлар — 33-29-70;
эълон ва тижорат

хабарларини жойлаштириш
масалалари бўйича
32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат
хабарлари аниқ ва
тўғрилик учун
жабобгарлик уларни
берган ташкилот ва
шахслар зиммасидадир.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП,
Тошкент, Матбуотчилар
қўчаси, 32-уй.
Ҳажми — 2 босма табоқ,
Офсет. Қўғоз бичими А — 2.
Навр кўрсаткичи 64690.